

De hand van
Mustang Sally

Van Eva Posthuma de Boer verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

Ica
En het wonder ben jij
Muggen & olifanten
(met Eddy Posthuma de Boer)

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Eva Posthuma de Boer

De hand van
Mustang Sally

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5730 5

© 2022 Eva Posthuma de Boer

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Naomi Frost

Foto auteur © Isa Maria Lammers

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor jou, Lange

It is a thousand pities never to say what one feels.

(Virginia Woolf, *Mrs. Dalloway*)

What do we live for, if not to make life less difficult
for each other?

(George Eliot, *Middlemarch*)

Inhoud

DEEL I • 1978-1979	
Van de dood en de geboorte	11
DEEL II • 1989-1991	
Zorgenjong	89
DEEL III • 2000	
God sliep	153
DEEL IV • 2010	
Onze kinderen	225
DEEL V • 2019	
De hand van Mustang Sally	253

DEEL I • 1978-1979

Van de dood en de geboorte

30 juli 1978

Louise

Zes jaar geleden stond ze ook hier, voor het middelste keukenraam, en braken haar vliezen. Haar buik tegen de gootsteen, haar beide handen om de hoge, koperen kraan.

Op deze plek, waar ze nu de luchtverplaatsing opmerkte van een voorbijrijdende vrachtwagen, het raam kort trillend in het kozijn, en ze opkeek en haar kind zag liggen, het kind dat zich zes jaar min één dag geleden had aangekondigd met een plens water op de roodstenen tegelvloer. Uitzicht hetzelfde, hoogzomer. Het laagstaande water in het kanaal, onmerkbaar stromend, de bloeiende knotwilgen aan de oever, daarachter, tussen de stammen door, de laaggelegen weilanden, de fruitbomen, hoog gras. Elk jaar rond deze tijd, het land zo voluptueus, herinnerde ze zich dat moment, en vroeg ze Rijk: 'Weet je nog?' 'Wat dacht je.' Zo iets antwoordde hij dan, waarop hij over haar wang streek, of zijn armen van achteren om haar middel vouwde en met zijn kin op haar schouder meekeek naar de herinnering.

'Weet je nog?' Een glimlach, een liefkozing.

Abel lag in een onnatuurlijke pose. Die eerste seconden, de suizende stilte. Louise stond daar, haar adem gestokt, haar lichaam verstard. Haar ogen schoten naar rechts, in een reactie op een beweging. Rijk? Maar het was iemand anders die daar rende, een man met wapperende blonde haren, hij kwam vanaf de vrachtwagen, waarvan ze net de achterste wielen kon zien. Hij knielde neer, boog zich over het hoopje kind, tilde het op. Door dat gebaar, door zijn gezicht, bleek en geschokt, wist Louise dat Abel, slap in zijn armen, dood was. De man huilde, riep naar alle kanten om hulp.

Louise stootte door de voordeur naar buiten. Ze zakte door haar knieën, nam haar kind van de man over, kuste hem, Abel, haar Abel. Ze brulde, laag, diep, aanzwellend doorbrak ze de stilte, tot ze Rijk zag, aan de rand van de weg, in zijn met gips besmeurde werkpak, zijn poetsdoek nog aan de lus van de broek, haar keel zich dichtkneep en de stilte weer toesloeg, een niet te dragen, suizende, onontkoombare stilte.

Rijk

In de hoop op verkoeling had hij alle ramen van zijn atelier tegen elkaar opengezet, maar door de hoge openingen in de metalen sponningen kwam geen zuchtje wind. Wel dat geluid, boven de saxofoon van Sonny Stitt uit – een remmende auto, of zwaarder, een vrachtwagen?

Rijk veegde zijn vingertoppen af aan de doek op zijn schoot, stond op van zijn kruk, en zonder zijn ogen van de wassen hand op de bok te halen, draaide hij de muziek iets zachter. Tachtig centimeter op het hoogste punt bij de middelvinger, zou deze worden. De palm vier vingers breed, zoals bij elke hand, geboetseerd of van vlees en bloed. Al op de academie was

hij gefascineerd geweest door wiskundige exactheid binnen de kunst, iets waar het menselijk lichaam zich bij uitstek voor leende. De Vitruviusmens, hoe schools ook, hij raakte er niet over uitgedacht. Terwijl andere studenten hun creativiteit onderzochten, sloeg hij aan het meten en rekenen. Hij verzamelde de maten van portretten en beelden uit de middeleeuwen en renaissance – lengte, breedte, verhoudingen van hoofden, rompen en ledematen – en vertaalde de invloed van Vitruvius en Da Vinci naar cijfers. Hij ontdekte dat handen de grootste miskleunen vormden binnen de beeldende kunst, dat zelfs de grootste kunstenaars prutswerk hadden geleverd als het op de finesse van vingers aankwam, en dat handen door veel kunstenaars, als het even kon, werden gemeden – hoe vaak zag je niet figuren met de handen op de rug, in zakken, of verdwijnend in duister? Terwijl, als je de kunst van handen verstond, zoals Michelangelo, of Rembrandt, dan vertelden ze zoveel. Elke emotie kon je ermee uitdrukken: smekend uitgestrekt, gegenege geopend, teder gevlijd, woest en rebels in een vuist, of op z'n Michelangelo's als goddelijk symbool.

Uiteindelijk was hij afgestudeerd op handen. En had hij nooit iets anders gemaakt dan handen – op papier, schetsend met houtskool of potlood, aquarellen, etsen, doeken met olieverf. Altijd bezig met de studie van het proportioneren, altijd op zoek naar nieuwe invalshoeken. In een groeve in Portugal had hij geleerd met marmer te werken, het marmer vers uit de ader, nog net zacht genoeg om handmatig te kunnen beitelen. Sinds hij veel opdrachten kreeg van bedrijven om kantoorhallen en vergaderzalen met zijn handen op te tuigen, schilderde hij op doek voornamelijk met olieverf en boetseerde hij met was en gips, om de handen ten slotte te vergulden. De hand als handreiking, er waren veel bedrijven die met dat idee een

schilderij of beeld van hem kochten. Zo pronkte er ook een reusachtig brons van hem in de hal van het hoofdkantoor van de reisorganisatie van zijn schoonouders, een onooglijk pand op een onooglijk bedrijventerrein.

Door de spleetjes van zijn ogen bestudeerde Rijk de wassen opzet die hij net had opgemeten. De hand mat een tiende van de lichaamslengte van een mens, dus de mens die deze hand zou passen zou acht meter lang zijn. De toppen van de vingers en de randen van de palm begonnen alweer vervaarlijk te glimmen; het werken met was kon eigenlijk niet met deze hitte, elke drie kwartier moest hij de bok naar de koeling rollen en de hand terug op temperatuur laten komen om verder te kunnen boetseren.

Een schreeuw, hoorde hij nu, een mannenstem. Met tegenzin zette hij een paar stappen richting de schuifdeur naar de tuin – zelfs een paar tellen weg zonder de hand in de koelcel te zetten durfde hij eigenlijk niet. Het kwam vanaf de dijk, riep er iemand om hulp?

‘Godverdomme,’ mompelde Rijk, en schoof de deur in één ruk open. Met zijn rolmaat nog in de hand liep hij naar de oprit aan de zijkant van het huis en over het grove grind langs de Peugeot, die Louise scheef had geparkeerd, waardoor het voorste deel van de auto zo dicht tegen de muur stond dat hij zich er ter hoogte van het voorportier dwars langs moest wurmen. Rechts op de dijk stond inderdaad een vrachtwagen. Weer hoorde hij geschreeuw, hij moest nog een stukje dwars stiefelen voor hij bij de weg was, de hoek om kon kijken, zien wat er was, wat de kreten waren, het gebrul, nu. Zijn hart bonkte, beukte, het was Louise. Met zijn rechterhand zette hij zich af tegen de motorkap, het laatste zetje, en hij stond op de dijk. Hij zag een man, de handen op het hoofd, blonde pieken voor

zijn opengesperde mond, gezwollen aderen in de nek. Aan zijn voeten zat Louise. Brullend, met Abel in haar armen. Rijk spartelde erop af, op handen en knieën bereikte hij Louise, greep Abel vast, en kuste zijn in duizend stukken gebroken zoon.

Janna

Haar wijsvinger gleeed langs de lijst met telefoonnummers aan de muur, van onderaf naar boven las ze de namen in haar vaders handschrift. Frans Karnebeek, dat was dokter Fransekarnemelkbestaatniet. Opa en oma Vlag. De Muzeval – haar school, en die van Abel natuurlijk.

Het stak in haar buik, het was heel erg wat er met Abel was, ze had het gezien, aan die man, en aan haar vader en moeder.

Ze drukte haar vinger steviger tegen het papier, ging verder omhoog. TG Centrum, dat was het theater waar haar moeder kostuums voor maakte, Tandarts G., Alarmnummer. Haar vinger schoof naar de cijfertjes rechts. Nul, nul, een, een. Ze nam de hoorn van het toestel op het kastje, drukte de toetsen in, nul, nul, een, een, en met haar twee handen drukte ze de hoorn stevig tegen haar oor en mond. ‘Alarmcentrale, zegt u het maar.’

‘Het is mijn broertje.’

‘Wat is er met je broertje?’

‘Hij ligt op de dijk.’

‘Kun je iets meer vertellen, wat zie je?’

‘Ik zie ze nu niet want ik sta in de gang. Maar papa en mama houden Abel vast en huilen allebei. Ik denk dat er een dokter moet komen. Er staat ook een meneer bij, maar die ken ik niet. Ik denk dat die van de vrachtwagen is die midden op de dijk is gestopt.’

‘Wat goed dat jij belt, hoe heet je?’

‘Janna.’

‘Goed zo, Janna, en kun je zeggen waar je bent, wat het adres is?’

‘We zijn het vierde huis aan de dijk.’

‘Welke dijk?’

Janna viel stil. Ze kende maar één dijk.

‘Wat is je achternaam?’

‘De Ridder, mevrouw. En we wonen aan de dijk nummer vier. Dat is het, dat is ons adres, dat weet ik zeker.’

‘Goed zo, Janna, het komt goed, ik stuur een ziekenwagen naar jullie toe. Zijn er burens naar wie je toe kunt gaan?’

Janna schudde haar hoofd. Waarom moest ze naar de burens? Ze was daar nog nooit binnen geweest. Alleen met Miriam praatte ze soms door het gat in de heg in de achtertuin, maar haar ouders waren heel streng. Ze waren heel gelovig, en omdat zij niet gelovig waren, wilden ze niks met hen te maken hebben.

‘Drink maar een glaasje water, en ga anders rustig op je kamer zitten, dan wacht je daar tot er een dokter is die naar je broertje kan kijken. Zullen we dat afspreken?’

Er stroomde water uit de kraan in de keuken. Haar moeder was vergeten de knoppen dicht te draaien. Janna zag haar door het raam, nog steeds op de grond midden op de weg. Van haar vader zag ze zijn schoenen en een stukje arm. Van Abel alleen zijn benen, de rest van hem lag in haar moeders schoot.

Ze hield een melkbeker onder het stromende water. Ze probeerde hem zo recht mogelijk te houden, zodat het water rondom gelijkmatig over de rand stroomde. Zo dwong ze haar handen te stoppen met beven. Maar het water sijpelde over haar pols, haar arm.

Ze dronk, slok na slok, haar ogen op de zwart-witte tegeltjes in de wasbak, tot de beker leeg was. Ze droogde de beker af met de handdoek van het haakje naast het fornuis en zette hem in de groene buffetkast, op de plank met het geel-wit gestreepte behang. Haar moeder hield ervan alles te behangen. Deuren, zijkanten van kastjes, planken in kasten en natuurlijk ook gewoon muren. Soms gingen ze naar een behangwinkel helemaal in België, daar móést haar moeder dan heen. 'Je moet poepen, je moet niezen en je moet naar de behangwinkel in Gent,' grapte haar vader dan altijd. Abel en zij vonden het helemaal niet erg, die behangwinkel was een soort sprookjeswinkel, en op een brug er vlakbij stond een kraam waar ze altijd patat aten, van die dikke, met roze saus die een beetje zuur was maar toch lekker.

Tree voor tree ging ze het trappetje af naar de gang. Een stap. Nog een stap. Voet op de grond. Voet vooruit, langs de muur met het lichtblauwe stippeltjesbehang. De lijsten met foto's; tegenover de telefoon die van haarzelf en Abel met Sinterklaas, zij bij Sinterklaas op schoot, Abel aan haar moeders lange lichtgroene rok. Abel vond Sinterklaas eng. En varen in de roeiboot, en zelf fietsen. Hij wilde altijd bij haar achterop maar daar had ze nooit zin in. Morgen mocht het, dat zou ze hem zeggen, morgen was hij jarig en mocht hij bij haar achterop naar school.

Naast de Sinterklaasfoto hing de bruinige foto van haar vaders vader en moeder, haar opa en oma die ze zich niet kon herinneren en die voor haar zomaar een man en een vrouw waren. Of niet zomaar, maar ze kende ze niet, het waren vreemden. De vrouw zat op een stoel en droeg een jurk met een kanten boord tot haar kin. De man stond schuin achter haar, hij droeg een pak met een zakje waarin je zo'n brilletteje kon bewaren aan

een ketting, zo'n enkel glaasje dat je tussen je ogen klemde, haar moeder had er zo een in haar naaikamer. Een paar stappen verder hing de zwart-witfoto van een jonge man in een zwembroek, lachend, de haren strak achterover. Dat was ook haar opa, hij leek alleen helemaal niet op de serieuze, nette man op de andere foto. Hij had een kruidenierswinkel en was zwemleraar geweest.

Ze bleef staan bij het houten kastje met de telefoon. De hoorn lag er nog naast. 'Hallo?'

Ze hoorde een ingesprektoon. Eigenlijk had ze die al gehoord voor ze de hoorn oppakte, toch had ze hallo gezegd. Moest ze opa en oma Vlag bellen? Of dokter Fransekarnemelk-bestaatniet? Voor als de ziekenwagen de dijk niet kon vinden, dan kon hij die de weg wijzen, of alvast hierheen komen en naar Abel kijken.

Opnieuw nam Janna de hoorn van de haak, nu drukte ze de cijfers in die achter de naam van de dokter stonden. Het telde twee cijfers meer dan het alarmnummer. De telefoon ging drie keer over. Ze hoorde een klik, en toen een vrouwenstem op een bandje. De praktijk van dokter Karnebeek was wegens vakantie gesloten. Voor spoedgevallen kon je een ander nummer bellen. Aarzelend legde Janna de hoorn weer neer. Ze zou het wel fijn vinden om nog even met iemand aan de telefoon te praten.

Ze liep door, bleef voor de kamer van Abel staan en duwde de deur open. Zijn bed was onopgemaakt, meneer Hoedje zat op het kussen. Op het vloerkleed lag lego. Janna ging op de grond zitten, kiepte de legodoos om en zocht in de berg alle vormen blauwe steentjes. Korte, lange, mini's, hoekjes. Daarmee bouwde ze muren. Daarin plaatste ze een witte voordeur, met aan weerszijden raampjes. Op de muren kwam een dak, rood, dat kon niet anders, ze hadden alleen maar legodakpan-